A°. 1848. N°. 201.

Opregte Vrijdagsche

HAARLEMSCHE COURANT

van 25 Augustus.

Deze Courant wordt dagelijks, met uitzondering van Zon- en Feestdagen, uitgegeven. — Prijs: *f* 5 in de drie maanden.

AUGSBURG, 20 Augustus.

Den 17^{den} Augustus is de oostenrijksche minister van buitenlandsche zaken, *v. Wessenberg*, te Weenen aangekomen. Hij zou zich dadelijk in betrekking stellen met lord *Ponsonby*, ten einde met dezen over de italiaansche zaken te beraadslagen. Te Weenen waren de italiaansche dagbladen sedert eene week niet aangekomen; hetgeen men daar nopens Italie had vernomen, wist men alleen uit verhalen van reizigers en uit hetgeen in bijzondere brieven werd vermeld.

In berigten van 10 Augustus uit Turin wordt gemeld, dat het ministerie van Piemont reeds den 8sten zijn ontslag had gevraagd, doch niet bekomen. Op het ontvangen bevel des Konings, om het aan Frankrijk gedane verzoek om tusschenkomst in Italie weder intetrekken, hadden de ministeris op nieuw aangedrongen op hun ontslag, met de verklaring, dat zij aan dit bevel des Konings geen gevolg konden geven.

Uit Napels, 8 Augustus, wordt gemeld, dat de orde in de provincien zich meer en meer begon te herstellen. — De naar Sicilie bestemde expeditie was in zee gestoken, doch zou voorshands in Reggio garnizoen blijven houden, ten einde van daar geschikte gelegenheid naar Messina overtesteken. — Er waren te Napels geruchten in omloop, dat Koning *Karel Albert* de Kroon van Sicilie voor zijn zoon had afgeslagen.

[De heden over Frankrijk ontvangene berigten uit Italie behelzen tijdingen van 22 Augustus uit Venetie. Den vorigen dag was het fort Malghera door de Oostenrijkers aangevallen, doch waren zij, na een hevig gevecht, genoodzaakt geworden terugtetrekken. Hoewel men in Venetie vast besloten had, zich tot het uiterste te verdedigen, scheen men echter aldaar bevreesd te zijn voor een aanval van de zee-zijde, indien de sardinische vloot, welke thans in de Adriatische-zee kruiste, van daar mogt worden teruggeroepen. *Tommaseo* was naar Parijs gezonden, om de tusschenkomst van Frankrijk interoepen.

De inwoners van Savoye zijn door eene proclamatie van den gouverneur dier provincie uitgenoodigd, om zich te wapenen, ten einde daardoor betere voorwaarden voor den vrede te kunnen bedingen, of, ingeval de vrede niet mogt tot stand komen, gereed te zijn, om dadelijk ten strijde uittetrekken.]

BERLIJN, 22 Augustus.

(*Uit bijzondere brieven.*) Gisteren avond hebben te dezer stede vrij ernstige bewegingen plaats gehad, bij welke gelegenheid verscheidene personen gekwetst zijn. Zelfs heeft men wederom beproefd, barricaden optewerpen, hetwelk echter door de politie is verhinderd. Ook de burgerwacht is in 't geweer geweest, doch heeft, niettegenstaande zij van verschillende zijden met steenworpen werd begroet, van hare wapenen geen gebruik gemaakt en spoedig de orde weten te herstellen. Door den bevelhebber dier wacht is heden eene proclamatie bekend gemaakt, waarin hij de menigte bedreigt, dat, bij herhaling der ongeregeldheden, geweld zal worden gebruikt. Ook van wege de overheid is de bevolking tot orde vermaand, en tevens bekend gemaakt, dat reeds een onderzoek tegen de hoofdleiders is aangevangen. De aanleiding tot deze ongeregeldheden schijnt gelegen te zijn in het den vorigen dag te Charlottenburg voorgevallene, alwaar eene democratische vereeniging met geweld is uiteengedreven en ook baldadigheden jegens de leden gepleegd zijn. Reeds in den ochtend van heden heeft zich eene commissie van republikeinen te dezer stede naar het ministerie begeven, ten einde voldoening voor het te Charlottenburg voorgevallene te eischen, waarop door den minister is geantwoord, dat het bewaren der orde te Charlottenburg de zaak van de burgerwacht te dier stede was. Daarop hadden heden avond zamenscholingen voor de woning van den minister van binnenl. zaken plaats, zijn glazen van het gebouw ingeworpen, en werden ongeregeldheden gepleegd. Het algemeen is over deze ruststoring uiterst verbitterd is; doch men hoopt, dat de orde verder zal worden bewaard. Intusschen is de burgerwacht in 't geweer geroepen, en zijn nog meerdere maatregelen van voorzorg genomen.

VAN DEN RIJN, 23 Augustus.

Berigten van 21 Augustus uit Berlijn behelzen de tijding, dat de generaal *v. Below* te Malmoe een mondgesprek had gehouden met den deenschen gezant aan het zweedsche Hof, bij welke gelegenheid het was gebleken, dat de laatstgenoemde weigerde toetetreden tot de nieuwe, door het duitsche Parlement gestelde voorwaarden voor den vrede met Denemarken. Hij had zich echter verbonden, om nogmaals met zijne Regering daarover te handelen. — De fransche gezant te Berlijn heeft eene nota zijner Regering aan het pruissische bewind overhandigd, waarin wordt medegedeeld, dat Frankrijk protesteert tegen eene hernieuwing der vijandelijkheden tegen Denemarken, op grond, dat, Frankrijk, in vereeniging met Engeland, in het jaar 1720 aan de deensche Kroon het rustig bezit van haar grondgebied heeft gewaarborgd. Ook was te Berlijn eene engelsche nota ontvangen, welke weldra in handen aan het pruissische ministerie zou gesteld worden. Wat die nota inhoudt, wordt niet opgegeven.

In brieven uit Petersburg van 16 Augustus, door eene stoomboot te Lubeck aangebragt, wordt met geen woord van het uitbreken van een opstand in die stad gesproken. De cholera verminderde langzamerhand aldaar; dagelijks kwamen nog slechts 14 à 15 ziekte-gevallen voor. Volgens de laatste brieven uit Moscau, was het ook in die stad rustig. — Het berigt, dat te Warschau een oproer was uitgebroken, wordt thans van verschillende zijden tegengesproken.

PARIJS, 22 Augustus.

Behalve eenige persoonlijke hatelijkheden, welke sommige afgevaardigden elkander, in afwachting der beraadslaging over het rapport der commissie van onderzoek, hebben toegevoegd, heeft de zitting der Nationale Vergadering van heden weinig belangrijks opgeleverd.

De beraadslaging over het rapport is alsnu bepaald op vrijdag aanstaande.

Onder de menigte heerscht steeds spanning. De generaal *Cavaignac* heeft last gegeven, om de troepen der bezetting geregeld onderrigt te doen geven in het voeren van den straten-oorlog. In de forten buiten deze hoofdstad zijn thans ligt vervoerbare barricades gemaakt; voorts blokhuizen, die uiteengenomen kunnen worden en zonder moeite van de eene plaats naar de andere overgedragen. De troepen nemen thans dagelijks proeven met die verdedigings-middelen, en men denkt, dat, indien eenmaal weder een oproer in deze hoofdstad mogt uitbreken, men met behulp dier middelen de insurgenten met kracht zal kunnen te keer gaan.

In den nacht van 20 op 21 Augustus zijn weder ongeveer 200 gevangene insurgenten met den spoortrein naar Hâvre overgebragt.

— Heden zijn de 3 pc. 45 fr. gebleven; de 5 pc. 71 fr. 50.

LONDEN, 22 Augustus ('s avonds).

In de op gisteren gehouden zitting van het Hooger-Huis heeft *Brougham* den minister *Lansdowne* gevraagd, of het waar was, dat de roomsch-katholieke geestelijkheid in Ierland aan de Regering een smeekschrift had ingediend, tot het vragen van gratie voor de iersche opstandelingen. De minister heeft hierop geantwoord, dat hij geene officiële kennis droeg, dat dit had plaats gehad.

— In den afgeloopen nacht zijn weder op onderscheidene plaatsen in deze hoofdstad zamenscholingen der Chartisten waargenomen. Vooral bij Clerkenwell en Islington waren een aantal dier lieden vereenigd en was men voor ernstige ongeregeldheden bevreesd. In die vereeniging, welke te voren was aangekondigd, waren eenige politie-beambten aanwezig, terwijl eene sterke krijgsmagt de nabij zijnde straten bezette. De hoofd-redenaar was zekere *Richard Moore*, die de aandacht der menigte hoofdzakelijk op Frankrijk vestigde, en aantoonde, dat, als *Lodewijk Philips* intijds aan de volkswenschen had toegegeven, hij nog op den franschen troon zou zijn gezeten. Na den heer *Moore*, hebben nog verscheidene andere sprekers het woord gevoerd. De vergadering is vrij rustig afgeloopen; waartoe welligt heeft bijgedragen, dat de politie-dienaren bepaald hebben verklaard, dat zij last hadden, om elken spreker, die de palen der gematigdheid te buiten ging, in verzekerde bewaring te nemen.

— De binnenlandsche fondsen waren heden vast, niettegenstaande de ongunstige berigten omtrent den oogst. De 3 pc. gecons. resc. na tot 85¾ à ⅞ gedaald te zijn, bleven 85⅞ à 86.

LONDEN, 23 Augustus.

De nieuwe wet omtrent de regten op de suiker is gisteren voor de derde of laatste maal in het Huis der gemeenten gelezen. — Een daarop door den lord *Bentinck* gedaan voorstel, om aan de britsche rafinadeurs dezelfde voorregten te verleenen, als nu aan de nederlandsche zijn toegestaan, is verworpen met 70 tegen 40 stemmen. De kanselier der schatkist heeft dat voorstel bestreden; maar gezegd, dat hij, na de aanstaande schorsing van de Parlements-zitting, eene voordragt van dien aard denkt te doen.

— In Ierland blijft de orde gehandhaafd; maar bij herhaling wordt gemeld, dat daar, vooral in het zuiden, een oproerige geest heerscht, die bekommering inboezemt en buitengewone maatregelen van voorzorg vereischt.

'S GRAVENHAGE, 23 Augustus.

[Vervolg van de beraadslaging der Tweede-Kamer over het 6de ontwerp tot wijziging der Grondwet.]

De heer *Mackay* keurt de opheffing van het *placet* ten volle goed, maar meent, dat, wanneer men de Regering zich thans ziet stellen op het standpunt van de erkenning der volledige vrijheid voor de R. K. Eeredienst, ook hetzelfde gevraagd mag worden voor de Hervormde Kerk. Als het geldt vrijheid, wil hij volle vrijheid, ware vrijheid, en vrijheid als regt.

De heer *Wichers* doet opmerken, dat het thans de vraag is, of de Regering al dan niet een regt van *placet* zal hebben; en dat het daarentegen, bij de beraadslaging over het strafwetboek, in 't vorige jaar, de bekrachtiging gold van een regt 't welk volgens de wet van Germinal werkelijk bestond. Hij meent, dat het genoemde regt niet noodzakelijk is, en kan zich dus met het voorstel daaromtrent vereenigen.

De heer *v. Heloma* acht mede het regt van *placet* onnoodig, en verheugt zich, dat de Regering, door de voorgestelde bepaling in de Grondwet, die twistvraag voor altijd heeft willen wegruimen. De zoo noodige en zoo betamelijke eensgezindheid zal daardoor bevorderd worden.

De heer *v. Dam* verklaart, dat hij geenszins de overtuiging heeft, dat art. 8 van dit ontwerp noodig is voor de vrije uitoefening der r. kath. godsdienst. Bestaat vrijheid van die godsdienst-oefening hier te lande niet volkomen, ook onder de tegenwoordige verordeningen? Bestond die vrijheid niet, hij zou de eerste zijn, om haar te helpen verleenen. Maar het geldt hier iets anders. Naar zijne meening, maakt de bewuste bepaling alle banden tusschen Kerk en Staat los. Dit is voor de rust, voor de orde in den Staat gevaarlijk. Zijn tegenstand ten dezen strijdt niet met zijne liberaliteit; gelijk *te ver* gedreven verdraagzaamheid *onverschilligheid* wordt, zoo leidt ook te ver gedreven liberaliteit tot losbandigheid, tot wanorde. Hij vraagt het ernstig: als de Kerk zich buiten den Staat plaatst, — als haar het wapen gegeven wordt waarmede zij kan schaden, — als den Staat het wapen en het schild om zich te verdedigen ontnomen wordt, zal er dan vrijheid of bandeloosheid ontstaan? Hij ziet in de aanneming der voordragt geene bron van eendragt, maar van twist en beroering; drijvers van weerskanten, tegen welke de Regering magteloos zal wezen. Onder de plegtige verklaring, dat hij geenszins de broederhand weigert, en dat hij de bepaling van het *placet* in het belang der rust van den Staat en van den Koning acht, en ten einde Hem in de gelegenheid te stellen om niet ontrouw te worden aan zijn gezworen eed, — in het belang der verdraagzaamheid, waarbij men vrij moet zijn door wijze wetten, zal hij tegen de voordragt stemmen.

De heer *Alewijn* verlangt van den minister de stellige verklaring te ontvangen, dat de protestantsche bevolking geen bezwaar zal ondervinden van het afstaan van het regt van *placet*. Daarnaar zal bij zijne stem regelen.

De heeren *v. Twist*, *de Man*, *v. Panhuijs* en *Scheers van Harencarspel* verklaren, dat zij thans, nu het geldt het vaststellen van een punt van staatsregt, zich kunnen vereenigen met de afschaffing van het regt van *placet*. Zij doen dit, om te gemoet te komen aan de bezwaren van een groot deel hunner landgenooten, en om de rust in het Vaderland te bevorderen. Bij de strafwet zullen bepalingen tegen het misbruik gemaakt kunnen worden.

De heer *Uytwerf Sterling* verlangt vrijheid van godsdienst, doch wil niet, dat de godsdienst den Staat zal beheerschen. Hij betreurt het, dat de Regering, door het voordragen der thans in behandeling zijnde bepalingen, in de Kamer een twistappel heeft geworpen, waarvan zij, na hetgeen daaromtrent in het verledene jaar is voorgevallen, de gevolgen kan voorzien. De spr. zegt, dat hij een zoodanig voorstel te minder had verwacht, daar thans in het ministerie twee leden der Kamer zitting hebben, die zich ten vorigen jare onder de heftigste bestrijders van het regt van *placet* hebben gerangschikt. Wat voor het overige de beslissing van het vraagstuk van *placet* aangaat, zoo vermeent de spr., dat deze aan de wet moet worden overgelaten. De handen der Regering mogen door geene grondwettige bepaling gebonden zijn.

De heer *Luyben* dringt met kracht aan op de aanneming van het hoofdstuk. Hij vermeent, dat het *placet* der Regering nooit nuttig kan zijn, maar haar integendeel wel kan kwetsen. Wordt er inbreuk op de openbare orde gemaakt, of onrust gestookt, dan is de strafwet daar, om verkeerden invloed tegentegaan.

De heer *Gouverneur* ondersteunt dit gevoelen, en merkt op, dat het *placet* niet den schuldige treft, maar bij voorraad zelfs den onschuldige, die de alleronschadelijkste afkondiging mogt hebben gedaan.

De heer *Gevers* betoogt in het breede, dat overal een streven naar vrijheid wordt waargenomen. Met het oog op de geschiedenis van het *placet*, toont hij aan, dat in 1827 de Regering in het destijds voorgedragene wetboek van strafregt een geheelen titel had gewijd aan al hetgeen onder het regt van *placet* begrepen is. In 1842 was dezelfde titel voorgesteld, doch het door de Regering uitteoefenen toezigt eenigermate beperkt. In 1847 waren van regeringswege *geene* bepalingen voorgesteld; thans in 1848 verklaart de Regering, dat men de bepalingen betreffende dat regt zelfs in de Grondwet kan ontberen. De spr. zegt, dat de verordeningen der strafwet, vervat in de art. 207 en 208 C. P., in Frankrijk nooit op godsdienstige vereenigingen zijn toegepast; — dat men in Engeland, bij de emancipatie in Ierland, het *placet* heeft laten varen; — dat in Belgie aan den Staat het regt werd *ontnomen*, om zich in dergelijke geestelijke aangelegenheden te mengen, die onderworpen werden aan de gewone wet. Derhalve werd ook dáár dat regt afgeschaft. Gedurende 18 jaren heeft echter dat land volkomene rust genoten. Hetgeen nopens het *placet* is voorgevallen is naar zijne overtuiging alleen toeteschrijven aan het algemeene streven naar vrijheid en vrijzinnigheid, gegrond op beschaving en godsdienstigheid.

De spr. verklaart, dat het hem niets hoegenaamd bevreemdt, dat de Regering thans een ander gevoelen dan vroeger voorstaat, nademaal zij thans uit andere mannen, die ook in dit opzigt een meer vrijzinnig stelsel zijn toegedaan, is zamengesteld. Ten slotte betoogt hij, dat de omstandigheden geheel veranderd zijn; — dat het in het verledene jaar betrof een liberalen greep in een niet liberaal stelsel, terwijl thans een rationele stap op een zamenhangend vrijzinnig stelsel moet worden gedaan. De spr. acht zich onbezwaard, om het thans in beraadslaging zijnde hoofdstuk aantenemen.

De heer *Cost Jordens* vereenigt zich met de door de overige sprekers tegen het ontwerp aangevoerde bedenkingen.

De heer *van Goltstein* acht het behoud van het regt van *placet* hier te lande noodzakelijk. Hij betoogt, dat zelfs in roomsche landen dat regt erkend wordt, en dat hetzelve tot het staatsregt behoort; — dat men te meer tot de overtuiging komt, dat het *placet* behouden moet worden, wanneer men bedenkt, dat in de Kerk twee verschillende partijen bestaan, van welke de *ééne* onbepaald opgegeven is in het kerkelijke wil, waaraan alles onderworpen moet blijven; terwijl de andere partij vermeent, dat ook de onafhankelijkheid der *lands*-kerk door het kerkelijke opperhoofd moet worden geëerbiedigd. Hij vermeent echter, dat in de thans voorgedragene bepalingen genoegzame waarborgen voor de vrijheid van godsdienst gevonden worden, en dat de toepassing der door hem voorgestane beginselen, bij de gewone wet, zal kunnen worden geregeld; — iets, waarvoor echter eene volgende Vertegenwoordiging zorg zal behooren te dragen. Volgens den spr., is het regt van *placet* geenszins in strijd met de vrijheid van godsdienst.

De heer *Faber van Riemsdijk* vermeent, dat de aanneming van het hoofdstuk een belangrijke stap zal zijn tot verzekering der vrijheid van godsdienst en tot bevordering van verdraagzaamheid. Hij verlangt eenige opheldering van de Regering, nopens den zin, dien zij hecht aan art. 192 der Grondwet, hetwelk behouden blijft, vooral omdat de Hooge-Raad onlangs heeft beslist, dat de toelagen aan de leeraren moeten plaats hebben op den voet van het bestaande in 1815, en dus niet, volgens de andere uitlegging op dit punt heerschende, naar evenredigheid van de behoeften van het oogenblik.

De heer *Nap* verklaart, dat hij de tegenwoordige voordragt aannemen zal.

De heer *Mutsaers* verheugt zich over de wending, die de tegenwoordige beraadslaging genomen heeft, vooral omdat men daarbij de zaak niet uit het godsdienstige, maar uit het staatkundige oogpunt heeft beschouwd. Zonder twijfel zal thans het groote vraagstuk die oplossing erlangen, waarvoor het vatbaar is. Daardoor zal aan Nederland niet alleen godsdienstige, maar ook staatkundige vrijheid worden verzekerd. — Wat het beweren betreft, dat er in de Kerk twee partijen bestaan, spreker stemt dit toe, doch verklaart, dat die partijen daarin overeenkomen, dat het epperhoofd der Kerk zijn zetel te Rome heeft, en dat zijne uitspraken, alleen van daar uitgaande, kracht hebben.

De zitting is daarna opgeheven tot 's avonds, en toen voortgezet.

De heer *van Haersolte* gelooft, dat bij de voordragt genoegzaam gewaakt is voor uitspattingen, welke uit de voorgestelde vrijheid zouden kunnen ontstaan. In het vertrouwen op de wijsheid der toekomstige wetgeving, zal hij het hoofdstuk goedkeuren.

De heer *van Rosenthal* is het met de meeste sprekers van heden ochtend eens, doch komt niet tot dezelfde gevolgtrekking. Ook hij betreurt het, dat dit onderwerp thans is ter sprake gebragt. De verantwoordelijkheid daarvan ruste op hen, die de zaak in beraadslaging gebragt hebben. — Terwijl het vaststaat, dat aan den Staat de verpligting is opgelegd, om te waken, dat de vrijheid niet ontaarde ten nadeele van den Staat, wenschte hij, dat dit onderwerp niet in de Grondwet opgenomen, maar aan de gewone wetgeving overgelaten ware. Wanneer de meeste vrijheid gelaten wordt, kan die ook tot uitspatting aanleiding geven. Is het dan voorzigtig zich te ontdoen van wapenen, welke nuttig kunnen zijn? Indien de meerdere vrijheid zich oploste in algemeene verdraagzaamheid; indien het voorbeeld der Kamer, waar met zooveel eerbied voor anderen gesproken en gehandeld is, weerklank bij de geheele Natie mogt vinden, dan zou er geene vrees voor misbruik bestaan. Maar men vergete de bijzondere omstandigheden van ons Vaderland niet. Wij kunnen niet met andere Rijken gelijk, gesteld worden. Er zijn hier *twee* bijna gelijke afdeelingen, waarvan geene van beide eenig overwigt heeft. Daar kan de vrijheid tot misbruiken aanleiding geven, en daar is het gevaarlijk zich van preventive middelen te ontdoen. Dit is te meer waar, wanneer men nagaat, dat in de voorstellen van herziening ook vrijheid van onderwijs is opgenomen. Wanneer er verschillende scholen zullen worden opgerigt, waarop de verschillende godsdiensten worden geleerd, zal het dan niet bedenkelijk zijn, de wapenen uit de handen der Regering te nemen? Het is om al die omstandigheden, dat de spreker tegen de voordragt zal stemmen, daar hij de bepaling der vrijheid niet bij de Grondwet, maar door de gewone wetgeving, wenscht geregeld te zien.

Z. Exc. de minister van de Hervormde Eeredienst treedt alsnu op ter verdediging van het ontwerp. Hij schetst het hooge belang van deze voordragt, welke betreft *de godsdienst*. Geene Regering mag roekeloos de hand slaan in deze zoo eerbiedwaardige, zoo heilige zaak, maar moet zich, ieders vrijheid zoo veel mogelijk ontziende, tot matiging en beteugeling bepalen, opdat de openbare orde en rust niet gestoord worden. Dit zijn de denkbeelden der Regering, die geheel het onderwerp beheerschen, en dit is tevens het standpunt, waarop zich de Regering heeft geplaatst. Neen, geene Kerk buiten den Staat, of eene Kerk die den Staat beheerscht; maar de Staat wil, de orde en veiligheid verdedigende, de Kerken, die hij in zich bevat, beschermen, en daarbij aan ieder het regt geven, om zijn God te aanbidden naar de inspraak van zijn hart. Dat regt nu is niet een regt, 't welk de Grondwet kan geven of scheppen; het is een regt van hoogeren oorsprong. De Grondwet kan alleen een zoodanig regt *erkennen*, en die erkentenis is *noodig*, omdat het regt niet altijd is geëerbiedigd.

Z. Exc. betoogt hierna op geschiedkundige gronden de noodzakelijkheid, dat dit regt erkend worde. Hij merkt voorts aan, dat de Godsdienst niet vrij is, wanneer de vrijheid zich alleen bepaalt tot de vrijheid van denken; want dat behoeft niet in eene Grondwet opgenomen te worden. Van daar, dat in het ontwerp in art. 2 wordt gezegd: *Ieder belijdt zijne godsdienstige meeningen met volkomene vrijheid.* Nu kan er geen twijfel meer bestaan, *wat* onder *godsdienstvrijheid* moet worden verstaan. De Regering aarzelde voorts niet, om aan het art. nog toetevoegen: „behoudens de bescherming der Maatschappij en harer leden tegen de overtreding der strafwet." Z. Exc. moet hier nog opmerken, dat hier de rede is van vrijheid voor allen in alles: voor *alle* gezindheden.

Daarop overgaande tot het vraagpunt van het *placet*, betoogt Z. Exc., dat dit regt is *onnoodig*, *onuitvoerlijk*, *gevaarlijk*; — *onnoodig*, omdat de tijden veranderd zijn; omdat er een groot verschil bestaat tusschen de tijden van *Pius IX* en die van *Ignatius VIII*, en omdat het alvermogen van Rome, daar waar het geldt geestelijke magtsuitbreiding op het staatkundig gebied, is veranderd; — *onuitvoerlijk*, omdat de drukpers naar alle einden der aarde verkondigt hetgeen van Rome uitgaat; — eindelijk *gevaarlijk*, omdat de Regering toch eene verantwoordelijkheid op zich laadt, omtrent iets, wat anders niet tot het gebied harer verantwoordelijkheid behoorde. Men stelle zich het geval voor, dat de Regering geen verlof tot de afkondiging van eene bulle vermeent te moeten verleenen; waar zal dan het einde zijn der moeijelijkheden en twisten? Bovendien acht Z. Exc. het opnemen van preventive maatregelen in de Grondwet nadeelig en in strijd met de ware belangen der Maatschappij.

Ten aanzien der bedenking, dat er voor het protestantsche gedeelte der Natie nadeelen zouden kunnen voortvloeijen uit de bepaling van art. 8, waarbij het *placet* wordt opgeheven, antwoordt Z. Exc., dat aan alle gezindheden dezelfde mate van vrijheid wordt toegekend. — Wanneer men die vrijheid dus met opzigt tot de katholieke bevolking zou willen inkrimpen, dan eischt men iets meer voor zich zelven, dan men aan anderen wil toekennen.

Z. Exc. de minister voor de zaken der R. Kath. Eeredienst verklaart, dat nimmer uit het oog mag worden verloren, dat hij is minister, niet van de Kath. Eeredienst, maar *voor de zaken* van de Kath. Eeredienst; — dat op hem de zorg rust, om voor de stoffelijke en grondwettelijke belangen dier Eeredienst te waken; dat hij, koud en kalm als de wet, in die stemming thans het woord zal voeren. — Z. Exc. beaamt, dat het Vaderland thans van veel spreken weinig nut te wachten heeft, doch zoo veel te meer van vrijheid, gepaard aan groote orde. Onder die vrijheid moet de godsdienstige eene eerste plaats bekleeden. Daarom bevat het thans in beraadslaging zijnde hoofdstuk de bepaling, dat ieder zijne godsdienstige meeningen met volkomene vrijheid belijdt; en omdat de Natie evenzeer behoefte aan orde heeft, volgt daarop onmiddelijk: „behoudens de bescherming der maatschappij en harer leden tegen de overtreding der strafwet." De minister vermeent, dat, wanneer eenmaal het tegenwoordige ontwerp *wet* zal zijn geworden, men in Nederland met waarheid zal kunnen zeggen, dat het rijk der onverdraagzaamheid voorbij is. — De minister zegt, dat hij, door zijne ambtsbetrekking in dagelijksche aanraking met katholieke geestelijken zijnde, heeft opgemerkt, dat zij zijn, ja vasthoudend aan hunne leer, gehecht aan hunne Kerk, maar dat bij hen eene algemeene zucht tot maatschappelijke verbroedering en toenadering bestaat. Wat de protestantsche leeraren betreft, hij heeft onlangs het voorregt gehad, eenige uren in het midden der Hervormde Synode door te brengen, en daarbij niets anders gezien, dan de meeste welwillendheid en verdraagzaamheid; een geest van maatschappelijke toenadering en verbroedering tusschen Katholieken en Protestanten.

Daarop overgaande tot de behandeling der vraag, of het regt van *placet* in de Grondwet behoort te worden opgenomen, betoogt Z. Exc. het tegendeel. Volgens hem, is het *placet* nutteloos, en onstaatkundig; *nutteloos*, want de handhaving van het *placet* kan de afkondiging van buiten niet voorkomen, vooral thans, nu er vrijheid van drukpers bestaat; zoo lang er geen scheidsmuur tusschen Italie en Nederland wordt opgerigt, zal het regt van *placet* ijdel zijn. Het zal niets dan wrevel zonder nut veroorzaken. Voorts is het *onstaatkundig*, vermits, onder een protestantschen Vorst het regt van *placet* minstens als eene anomalie beschouwd moet worden. Z. Exc. stemt toe, dat de vrijheid van godsdienst tot misbruik aanleiding kan geven, maar met elke vrijheid staat men daaraan bloot. — Er is beweerd, dat, door de afschaffing van het *placet*, de ontbinding der maatschappij nabij was, en er burgerbloed zou stroomen. Z. Exc. voorspelt, dat integendeel de verdrukking der vrijheid burgeroorlog ten gevolge zou kunnen hebben.

De heer *van Dam* betreurt het, dat uit hetgeen de ministers verklaard hebben, kan worden afgeleid, dat zij, die de voordragt bestreden hebben, onverdraagzaamheid aan den dag hebben gelegd. Hij werpt dit verwijt met kracht van zich af en verklaart, met het oog op het welzijn van Vorst en Vaderland, de oneer of schande niet te vreezen, die uit eene verwerping van dit hoofdstuk mogten voortvloeijen.

Na nog eenige woordenwisseling is de discussie gesloten en het VI[e] Hoofdstuk (*van de Godsdienst*) *aangenomen*, met eene meerderheid van 42 tegen 14 stemmen.

Voor hebben gestemd de heeren: *van Sasse van Ysselt*, *Kniphorst*, *Wichers*, *van Heloma*, *de Man*, *Verweij-Mejan*, *Lycklama*, *van Beek Vollenhoven*, *Cost Jordens*, *Star Busman*, *Gouverneur*, *Duymaer van Twist*, *de Mönchij*, *Nederburgh*, *Bots*, *Mutsaers*, *Romme*, *Corver Hooft*, *van Rijckevorsel*, *Geradts*, *Anemaet*, *de Jong van Beek en Donk*, *Menso*, *Mackay*, *Enschedé*, *Hoffman*, *Luyben*, *Weichs de Wenne*, *van Panhuijs*, *Faber van Riemsdijk*, *van Haersolte*, *Scheers van Harencarspel*, *Storm van 's Gravesande*, *Corneli*, *Nap*, *Gevers van Endegeest*, *Kien*, *Schooneveld*, *de Kempenaer*, *van Heemstra*, *Borski* en *Boreel*.

Tegen hebben gestemd de heeren: *Hiddema Jongsma*, *van Naamen*, *Bijleveld*, *Uytwerf Sterling*, *Smit*, *Telting*, *van Dam van Isselt*, *Alewijn*, *van Leeuwen*, *van Rosenthal*, *van Goltstein*, *Egter*, *Timmers Verhoeven* en *Hooft*.

Daarna is het Ontwerp VII. (*van de Financien*), zonder beraadslaging, met algemeene stemmen, *aangenomen*.

Hierna is de beraadslaging over het 8[ste] ontwerp (betreffende *de defensie*) geopend.

De heer *Hooft* kan zich met dit ontwerp niet vereenigen. Hij heeft altijd opgezien tegen de herziening der Grondwet, niet omdat hij geen gematigden vooruitgang zou voorstaan, of dat hij niet gelooft, dat zij nut kan te weeg brengen; maar omdat hij zich overtuigd hield, dat veler wenschen en verwachtingen zouden worden te leur gesteld. De tegenwoordige tijd leert reeds veel, en de toekomst zal nog meer bewijzen. Bij het ontwerp wordt voorgedragen de dienst ter zee voor een deel der militie verpligtend te maken. Die vermeerdering van last zal aan het volk niet welkom wezen. Die nieuwe last zal aan het volk, dat men zoo op den voorgrond plaatst en welks belangen men zegt te verdedigen, gewis eene bittere teleurstelling ten opzigte der Grondwets-herziening aanbieden. Ook vindt hij het ondoelmatig, dat, ten gevolge van eene voorgedragene verandering, het voortaan mogelijk wezen zal, dat personen, die hun achttiende jaar hebben bereikt en in het huwelijk getreden zijn, vóór dat zij aan hunne verpligting voor de militie noodig hadden te voldoen, aan hunne gezinnen zullen kunnen worden onttrokken en in dienst gesteld. Hij betwijfelt het, of ook dit veel genoegen zal geven.

De heer *Storm van 's Gravesande* heeft ook verschillende bezwaren tegen dit ontwerp. Hij ziet niet al het heil in eene burger-wapening; hij gelooft niet, dat men het daarop in den Staat kan laten aankomen. Doch hij gelooft tevens, dat men in de Grondwet niet zoodanige bepalingen moet opnemen, die ëene verbetering der schutterijen of volkswapening in den weg zouden kunnen staan. Ook hij heeft bedenking tegen de verpligte zeedienst. In allen gevalle ziet hij geene reden om die in de Grondwet optenemen.

De heer *Romme* zal mede tegen het ontwerp stemmen, uit hoofde van de verpligte zeedienst.

De heer *van Dam* stemt ook tegen dit hoofdstuk, hoezeer hij daaraan volstrekt geen politieke kleur hecht. Zijns inziens bindt de Regering zich bij dit hoofdstuk geheel en al de handen, en wordt daardoor onmogelijk gemaakt eene vaststelling van goede wetten op de militie en schutterijen en het uitvoeren van die bezuinigingen, welke de Regering in tijd van vrede bij de krijgsmagt op het oog heeft. Noch militie, noch schutterijen moeten vervallen; doch de regeling van al die punten moet aan *de wet* worden overgelaten. Wat de zeedienst aangaat, daartegen heeft hij geen bezwaar.

Z. Exc. de tijd. minister van marine meent de bepaling te moeten toelichten, dat een klein deel der militie voor de zeedienst zal kunnen worden bestemd. Het vooroordeel, dat tegen de dienst ter zee bestaat, heeft reeds al te lang geduurd. Onze matrozen kunnen met roem en eer genoemd worden, Er wordt zorg gedragen, dat ook zij in den tegenwoordigen tijd de marine tot eere verstrekken. Vroeger was het niet noodig om matrozen te zoeken. Onze voorouders konden zoo vele matrozen verkrijgen als zij slechts verlangden. Maar de liefde tot de marine ging allengs verloren, naar mate er meer krijg te land gevoerd werd; onze jongelingen werden al meer en meer van de zeedienst vervreemd. Door het tegenwoordige voorstel zal een klein deel der militie kunnen geroepen worden om voor weinigen tijd op 's lands schepen te dienen, hetgeen hun tot spoorslag strekken zal om zich in de nuttige zeedienst te bekwamen, waarin zij ook voor hun volgend leven een middel van bestaan kunnen vinden. Hoe die verpligte zeedienst zal worden daargesteld, dit zal afhangen van de later aan te bieden wet. Er wordt meerendeels een op de drie honderd zielen dienstpligtig voor de militie; voor marine zal dit waarschijnlijk slechts één op de drie duizend wezen. Z. Exc. betoogt, dat in een land als het onze, dat aan alle zijden door water omgeven wordt, het pligt is, zorg te dragen, dat een klein gedeelte der bevolking steeds gereed zij om 's lands eer en onafhankelijkheid ook ter zee te beschermen en te verdedigen. Dit is vroeger geschied en waarom zou men dan ook in dezen tijd daartoe niet overgaan. Hij geeft de verzekering, dat inboorlingen uit de zoogenaamde landprovincien tot onze beste matrozen behooren. Dat men hier te lande voor het schrikbeeld der zee niet terugdeinst, kan daaruit blijken, dat er 12000 onzer mannen ter koopvaardij varen. Z. Exc. ontvouwt wijders de voordeelen, die aan de miliciens bij eene dienst ter zee kunnen worden toegekend.

De heer *van Panhuys* stemt in de zeedienst toe, doch verlangt inlichting omtrent de gemaakte bedenking, dat door eene aanneming van dit ontwerp, de weg tot bezuiniging en tot vestiging van eene doelmatige krijgsmagt zou worden afgesneden.

De heer *van Haersolte* verlangt, dat bij de Grondwet alleen de mogelijkheid bepaald worde, om eene verpligte zeedienst daar te stellen.

Het vervolg der beraadslaging is hierna bepaald op morgen ochtend.

'S GRAVENHAGE, 24 Augustus.

In de bijeenkomst der Tweede-Kamer van heden heeft de voorzitter voorgesteld, om de beraadslaging over het ontwerp tot wijziging van de belasting op het geslagt en gemaal, te doen plaats hebben terstond na afloop van de de discussie over de Grondwet.

Z. Exc. de tijd. minister van financien herinnert, dat het ontwerp omtrent eene belasting op de bezittingen, 't welk in naauw verband stond met het ontwerp betreffende het gemaal en geslagt, is ingetrokken. Vermits het zeer moeijelijk zou zijn, tot een goeden uitslag te geraken, indien tegen deze laatste voordragt geene middelen overstonden, om de daardoor ontstaande vermindering van inkomsten te dekken, stelt Z. Exc. voor, om de bedoelde beraadslaging nog niet te bepalen.

Dienovereenkomstig besluit de Kamer, om de beraadslaging over het ontwerp, betreffende het gemaal en geslagt, nader vasttestellen.

Voorts wordt, op voorstel van den voorzitter, besloten, om het verslag omtrent het ontwerp tot aanvulling der middelen over 1848 te doen drukken.

Thans is aan de orde de voortzetting der beraadslaging over het 8[ste] ontwerp tot herziening der Grondwet.

Z. Exc. de minister van binnenl. zaken verkondigt, dat de Regering besloten heeft, nog eenige wijzigingen in dit ontwerp te maken, namelijk, om uit art art. 2, 4 en 5 de bepaling omtrent de dienst ter zee geheel te doen *wegvallen*, en om art. 9 aldus te veranderen: „Een gedeelte der militie kan „voor de dienst ter zee worden bestemd, op de wijze, door „de wet te bepalen. Voor dat gedeelte wordt, behalve andere door de wet toetekennen voordeelen, een korter diensttijd bepaald. — Het voorgaande art. is op de zeedienst niet „van toepassing."

De heeren *Luyben* en *de Jong* verklaren, dat zij, na deze verandering, het voorstel zullen aannemen.

De heer *Uijtwerf Sterling* zegt, dat hij voornemens was, de bepaling omtrent de verpligte zeedienst goedtekeuren. Hij zal zich ook met de nu voorgestelde wijziging vereenigen, doch zou de voorkeur aan de vorige redactie gegeven hebben. Alles wat de militie betreft is nu aan de wet overgelaten; maar hij twijfelt er aan, of degenen, die bezwaren vonden in de verpligte zeedienst, hun oogmerk bereikt zullen zien door de nader vasttestellen wet. Ten aanzien van de schutterijen is de wetgever nu volkomen in zijn geheel gebleven; de Grondwet zal nu niet langer een bezwaar opleveren tegen eene betere inrigting van dezelve.

De heer *Nederburgh* zal tegen het ontwerp stemmen, uit hoofde van de bepaling omtrent de verpligte zeedienst, waar omtrent zijne bezwaren door de nu gemaakte wijziging nog geenszins zijn opgeheven.

De heer *Schooneveld* geeft zijne verwondering en ook zijn leedwezen te kennen, dat verscheidene sprekers zich zoo stellig tegen de zeedienst verklaard en die op zulk eene afschrikkende wijze geschetst hebben. Is men dan vergeten (vraagt hij), waaraan ons land de magt en het aanzien te danken heeft, die het eenmaal gehad heeft; waardoor het zoo rijk, zoo bloeijend geworden is? Het smart hem, dat in Nederland, 't welk eens *de Ruyters*, *Trompen*, *Evertsen* en meer zulke wakkere helden heeft opgeleverd, die dienst zoo in aanzien verminderd is, dat men liever te land, dan ter zee, zou willen dienen. Van waar komt die verandering? Het komt hem voor, dat zij hieraan is toeteschrijven, dat vele leden uit het oog verliezen, dat zij het nederlandsche Volk vertegenwoordigen, en niet deze of gene provincie, al of niet aan zee gelegen. Voorts doet hij opmerken, dat het onnoodig is, het beginsel der verpligte zeedienst in de Grondwet optenemen. Het geldt den pligt van elk Nederlander en vaderlander, om zijn land te dienen, en in tijden van gevaar het te beschermen; daarvoor moet geen verschil gemaakt worden tusschen de land- en de zeedienst; dat is de pligt van elk ingezeten; dit hoofdbeginsel moet voorop staan; bij de wet kan deze zaak nader geregeld worden; daarbij kan in de bezwaren van elke localiteit voorzien worden. Ofschoon hij de oorspronkelijke voordragt verkiesselijk vond, zal hij echter, ook na de nu gemaakte verandering, dezelve aannemen.

De heer *Storm van 's Gravesande* licht zijne meening, op gisteren avond ontwikkeld, nader toe.

De heer *Borski* zal nadere inlichtingen afwachten alvorens zijne stem te bepalen.

De heer *van Dam* licht mede zijn gevoelen, gisteren avond uitgebragt, nader toe. Hij herhaalt, dat het ontwerp eene goede organisatie der verdediging van het vaderland in den weg staat. Hij houdt met velen eene volks-wapening voor den grond onzer verdediging. Hij ziet geen bezwaar, dat een gedeelte der burgerwapening eenigen tijd in dienst blijve om in den wapenhandel geoefend te worden, ten einde, in geval van nood, het vaderland te hulp te komen. — Het tegenwoordig ontwerp stelt bij art. 5 voor, dat, bij gebrek aan genoegzame vrijwilligers, de militie door loting zal voltallig gemaakt worden. Dit is in strijd met art. 2, dat het dragen der wapenen een der eerste pligten van alle ingezetenen is. Neemt men de voordragt aan, dan zal de goede organisatie der militie vervallen, naardien men weder de loting voor de militie aanneemt en dus eenig verschil met de schutterij maakt. Spr. bestrijdt de voordragt ook uit het oogpunt eener bezuiniging. Hij kan niet nu dadelijk deswege een bepaald plan aanbieden, maar, wil men geene onregtvaardigheid jegens hen, die den lande gediend hebben, dan zal men de massa's moeten verminderen.

De heer *v. Haersolte* verklaart, dat hij, na de gemaakte verandering, voor het ontwerp zal stemmen.

De heer *Gevers* betreurt de nu in de voordragt gemaakte verandering. Hij had gewenscht, dat het stelsel der marine bij de Grondwet bepaald ware, zoo als het oorspronkelijk was voorgedragen. Hij vindt echter in de gemaakte verandering geene reden tot afstemming.

De heer *de Man* verlangde de bepaling nopens de marine niet vastgesteld te zien; maar is dit noodig, dan wenscht hij dat dit bij de Grondwet geschiede.

De heer *v. Goltstein* verklaart zich tegen het ontwerp. Eene Grondwet moet, om aan hare bestemming te kunnen voldoen, waarborgen van duurzaamheid hebben, en daarom slechts *algemeene* bepalingen bevatten. Dit is bij de tegenwoordige voor-

dragt niet in acht genomen. Hij had verlangd, dat slechts in 't algemeen bepaald ware, dat ieder verpligt is, de wapens optevatten tot verdediging van het land, en dat de wet de bijzonderheden daaromtrent zou bepalen. Maar nu vindt men in de Grondwet allerlei bijzonderheden; daar wordt gesproken van nat. militie, van loting, van exercitien; dit alles kan tot bezwaren aanleiding geven, en moest aan de wet ter regeling overgelaten zijn.

De heer *Hoffman* vindt, ook na de gemaakte verandering, bezwaar in de bepaling omtrent de zeedienst, omdat de zeden en gewoonten in sommige oorden des lands zich daartegen aankanten.

De heer *Hooft* licht zijn afkeurend gevoelen nader toe.

De heeren *Verwey Mejan*, *de Jong*, *van Sasse van Ysselt*, *Mutsaers* en *Romme* verklaren, dat, na de wijziging in Art. 9, waardoor de zeedienst is facultatief gemaakt, zij zich met het hoofdstuk gereedelijk kunnen vereenigen.

Z. Exc. de tijd. minister van oorlog vangt aan met te verklaren, dat het der Regering onmogelijk is geweest, om haren bijval te schenken aan het door velen geopperd denkbeeld, om namelijk de bepalingen nopens de militie uit de Grondwet te laten; vooral ook, omdat de voordragt, zoo als zij is liggende, volstrekt niet belet, de militie-wet doelmatig te wijzigen en verbetering aantebrengen in de inrigting der schutterij, ook in verband met bezuining en vereenvoudiging. — De militie beschouwt Z. Exc. als eene goedkoope en doelmatige instelling in tijden van vrede, niet drukkende voor de ingezetenen, en in oorlogstijden bepaalde en goede resultaten opleverende. Z. Exc. wijst er op, hoe in vredestijd de geheele dienstpligtigheid van vijf jaren zich bepaalt tot eene gezamenlijke dienstvervulling van vier of vijf maanden; en om het nut der militie nog meer te doen uitkomen, herinnert Z. Exc., hoe in de maanden Maart en April jl., toen de staatkundige gebeurtenissen van Europa voorzorgsmaatregelen eischten, in tien dagen 15,000 man onder de wapenen werden gebragt, die dadelijk behoorlijke indeeling en verzorging bekwamen. Zonder militie is er in Nederland — en Z. Exc. spreekt hier op grond van ondervinding — geen leger mogelijk, dat niet alleen door getalstrekte, maar ook en bovenal door goede tucht aan deszelfs bestemming zou kunnen voldoen. Zoo iets kan nimmer door eene volkswapening verkregen worden. Die tucht, zoo uitsluitend noodig bij een goed georganiseerd leger, zij kan niet bereikt worden door dat stelsel van volkswapening. Even zoo is eene goede organisatie der schutterij onmogelijk, zonder de militie, waaraan de eerste zich als het ware moet aansluiten, om het beoogde nut te kunnen opleveren. Z. Exc. is en blijft van oordeel, dat, als de militie zal moeten worden afgeschaft, de zekerheid en de waarborg voor de veiligheid van den Staat ten eenenmale verdwijnen. Z. Exc. drukt het mitsdien der vertegenwoordiging op het harte, dit ontwerp niet af te wijzen. Zijn betoog zamenvattende, zegt Z. Exc.: 1° het ontwerp behelst niets, dat eene wijziging van de wetten op de militie en schutterij in den weg staat; 2° het is evenmin belemmerende op den weg van bezuiniging; 3° door de inrigting der militie bij dit ontwerp bestaat er waarborg voor 's lands veiligheid, terwijl de gelegenheid wordt opengelaten, om die inrigting bij eene latere wet zoo doeltreffend mogelijk tot stand te brengen.

Z. Exc. de tijd. minister voor binnenl. zaken hierna het woord voerende, doet opmerken, dat het hier geldt de bepaling van *verpligtingen*, welke aan de ingezetenen worden opgelegd, in tegenstelling van de vrijheden, die bij andere hoofdstukken der Grondwet verleend worden. Daarbij mag het de vraag niet zijn, of het een of ander strijdt met de zeden, gewoonten, neigingen van een gedeelte der bevolking; de eenige vraag is: waaraan heeft het vaderland, tot beveiliging zijner onafhankelijkheid, *behoefte*? Met leedwezen heeft hij daarom de verpligting tot zeedienst door sommige sprekers, zelfs door bewoners van groote handelssteden, hooren afkeuren. Z. Exc. doet het belang van eene goede marine, vooral bij het bezit van onze belangrijke kolonien, uitkomen. Voorts de hoofdbepalingen van dit ontwerp doorloopende, betoogt de minister, dat deze alle gevorderd worden door de regten van den Staat, en dat tevens behoorlijk gezorgd is voor de regten en belangen der ingezetenen.

Nadat nog verscheidene leden het woord gevoerd hadden, is het 8ste hoofdstuk met 50 tegen 6 stemmen, *aangenomen*. — *Tegen* hebben gestemd de heeren: *Verwey-Mejan*, *Nederburgh*, *Hoffman*, *van Dam*, *Hooft* en *van Goltstein*.

Het 9de hoofdstuk (*van den Waterstaat*) is goedgekeurd, met 47 tegen 9 stemmen. — *Tegen*: de heeren *Corver-Hooft*, *Anemaet*, *Nederburgh*, *Mackay*, *Schooneveld*, *Hoffman*, *Opperdoes-Alewijn*, *van Leeuwen* en *Boreel*.

Daarna is beraadslaagd over het 10de hoofdstuk (*Onderwijs*). Bij het afzenden dezes, duren die beraadslagingen voort.

— Door den bevelhebber van het deensche blokkade-eskader voor de Elbe, Wezer en Jahde is aan den engelschen zaakgelastigde en consul-generaal te Hamburg, met verzoek om mededeeling aan de consuls der overige neutrale natien, te Hamburg en Bremen, toegezonden eene kennisgeving, inhoudende, dat hij het bevel over dat eskader aanvaard heeft; — dat alle neutrale schepen, die de geblokkeerde havens voor den 30sten dezer verlaten, vrij zullen kunnen doorvaren; — dat vaartuigen, die na den 30sten van Hamburg en Bremen vertrekken, tot op 15 September de blokkade-linie zullen kunnen passeren, mits het officiëel blijke, dat zij onmogelijk vroeger hebben kunnen uitzeilen; — dat stoombooten, die den post overbrengen, vrij zullen kunnen doorvaren; welke laatste bodems bij het voorbijvaren der oorlogsvaartuigen eene witte vlag aan den fokkemast zullen kunnen hijschen, 't welk mede als een blijk zal worden aangemerkt, dat dezelve geene oorlogs-contrabande aan boord hebben.

Het deensche fregat *Gefion*, onder bevel van den kapitein *Meger*, is den 21sten dezer ter reede van den Helder aangekomen.

— Aan den 1sten luit. *C. W. Joost* van het 2de reg. inf., en aan den 1sten luit. *F. M.* baron *van der Cappellen* van het 1ste reg. lansiers is het n. act. tract. toegekend.

Voorts zijn benoemd: bij het 1ste reg. inf. tot 1sten luit. de 2de luit. *A. J. Zencker* van het corps; bij het 6de reg. inf. tot kapt. de 1ste luit. *A. Glimmerveen* van het 1ste reg. inf.; bij het 7de reg. inf. tot 1ste luit. de 2de luit. *H. F. Prins*.

— Door Z. M. zijn in Zuid-Holland de navolgende kanton-regters bij continuatie aangesteld: te 's Hage mr. *J. M. Hartman*; te Naaldwijk jhr. mr. *W. F. de Mauregnault*; te Leyden mr. *J. B. C. P. Cau*; te Rotterdam jhr. mr. *D. R. Gevers Deijnoot*; te Vlaardingen *W. van Warmelo*; te Hillegersberg *D. Duuring*; te Gouda *F. E. Willet*; te Schoonhoven *C. Weggeman Guldemond*; te Dordrecht mr. *C. G. O. Stoop*; te Oud-Beijerland *L. van Driel van Goudswaard*.

Bij hetzelfde besluit zijn benoemd, tot pl. verv. kanton-regters te Sliedrecht mr. *Michael Buijs van Sittert*, en te Vianen *L. L. P. Dupper*.

Tot kanton-regters in de provincie Vriesland zijn bij continuatie aangesteld: te Leeuwarden *C. Albarda*; te [illegible] jhr. mr. *C. L. van Beyma*; te Holwerd mr. *P. [illegible]* baron *van Harinxma Thoe Slooten*; te Dokkum *P. Kuiper Schonegevel*; te Bergum mr. *C. F. F. Rinia van Nauta*; te Harlingen mr. *A. Telting*; te Heereveen jhr. *D. Engelen*; te Beetsterzwaag *F. A. van Boelens*; te Oldeberkoop *J. van der Veen*; te Sneek mr. *R. A. Benthem Reddingius*; te Bolsward mr. *B. J. de Kok*; te Lemmer mr. *M. Meinesz*; te Hindeloopen mr. *P. A. Schik Viëtor*.

— Naar men verzekert, hebben ook de twee laatstelijk benoemde leden der Eerste-Kamer, de heeren *A. J. Vos de Wael* en *L. G. A.* graaf *van Limburg Stirum*, afstand gedaan van het aan die betrekking verbondene inkomen van *f* 3000.

SCHEEPSTIJDINGEN.

AMSTERDAM, 24 Augustus. Den 23sten dezer zijn in Texel binnengekomen het schip *Anthony en Eugenie*, kapt. Meijer van Suriname, Galloway (st.) en Visser, beide van Londen, Lewis van Sunderland, Davison van Newcastle en Kok van Dantzig en uitgezeild Wintle en Smith, beide (st.) naar Londen; de wind w.

Den 19den dezer waren op de hoogte van Douvres de schepen *Eendragt*, kapt. Voordewind, van Amsterdam naar Civita Vecchia en *Koophandel*, kapt. Hoeksma, van Archangel naar Livorno.

Den 18den dezer was op de hoogte van Dungeness het schip *Jacoba*, kapt. Bakker, van Amsterdam naar Genua.

Den 17den dezer was op de hoogte van Wight het schip *Nehalennia*, kapt. Bart, van Amsterdam naar Batavia.

Den 19den dezer zijn te Brixham, Torbay, binnengeloopen de schepen *Ceres*, kapt. P. Vernes van Dordrecht en *Neptunus*, kapt. Bakker van Rotterdam, beide naar Leverpool.

Den 19den dezer is met verlies van de boegspriet, zeilen, tuig enz. te Dartmouth binnengeloopen het schip *Adolph Fredrik*, kapt. G. Zwanenburg, van Amsterdam naar Ancona.

Den 18den Julij zijn op 11° 39′ n. b. en 24° 50′ w. l. gepraaid de schepen *J. C. J. van Speyk*, kapt. Vonk van Rotterdam en *Phoenix*, kapt. Kasse van Middelburg, beide naar Batavia.

Te Harlingen zijn aangekomen Bakker van Petersburg, Helmers van Memel, de Groot en Brouwer, beide van Noorwegen. Te Delfzijl Frostin van Bajonne naar Hamburg, zijnde door een Deensch oorlogschip afgewezen. Te Brouwershaven van Reuterghem, van Palermo naar Dordrecht. Te Vlissingen Morrison en Miller, beide van Rio de Janeiro, Voets van Newjork en Child van Newbedford. Te Batavia het schip *Antoinette Maria*, kapt. Day van Blingoe.

FONDSEN EN BEURSTIJDINGEN.

PRIJS-COURANT DER EFFECTEN.

AMSTERDAM, 24 *Augustus*.

	pct.				
NEDERL. Werk. Schuld	2½	44¼	à	45	44 11/16
〃 〃 〃	3	52	〃	½	52⅜
〃 〃 〃 resc.	3		〃		
〃 〃 〃	4	68½	〃	69½	69¼
〃 Oost. Ind. Leen.	4	67	〃	½	67¼
〃 Am. Synd.	3½	69¾	〃	70¾	70½
〃 Handelmaatsch.	4½		〃		
〃 Holl. Spoorw.			〃		
〃 Rijn 〃	4½		〃		
〃 Aand. Haarl. Meer	5		〃		
ENGELAND. Gecons.	3		〃		
FRANKRIJK. Inschr. grootb.	3		〃		
RUSLAND. Obl. bij *Hope en C.*	5	95½	〃	96¼	95⅞
〃 〃 〃 1828/29	5	96	〃	½	96⅛
〃 〃 Amst. 1831	5	85¼	〃	¾	85½
〃 leen. 1840	4	75¾	〃	76	75⅞
〃 inschr. *Stieglitz*	4	75¼	〃	½	75⅜
〃 〃 grootb.	6	58½	〃	¾	58⅝
〃 Certific.	6	59	〃	½	59¼
〃 Neg. Hamburg	5		〃		
POLEN. Aand. 1829 *f* 300:—			〃		
〃 〃 1835 〃 500:—		116	〃	117	116½
〃 Oblig.	4		〃		
PORTUGAL. Neg. Londen	3	17¾	〃	18	17 15/16
〃 〃 〃	4	18¾	〃	19	18⅞
〃 Binnenl.	5		〃		
SPANJE. Neg. Londen 1834	5	8½	〃	¾	8 9/16
〃 〃 onbep. St.	5	8	〃	½	
〃 Coupons		6	〃	½	
〃 Neg. Londen 1842	3	25½	〃	26	25¾
〃 Binnenl. Schuld	3	18¼	〃	¾	18 9/16
OOSTENRIJK. Ween. Bank *Goll*	5	79¾	〃	80¼	80
〃 〃 〃 〃	4		〃		
〃 Metal.	5	69¾	〃	70¾	70⅜
〃 〃 Neg. Lond.	5		〃		
〃 〃	2½	35¾	〃	36¾	36⅜
NIEUW GRENADA. Neg. Lond.	1		〃		
VENEZUELA. Neg. Londen	2		〃		
MEXICO. Neg. Londen	5		〃		
LOUISIANA bij *Hope en C.*	5		〃		
Geld op Beleening		2½	〃		
dito op Prolongatie		2½	〃		

Belgie neg. bij *Rothschild* 36⅛. Americ. Bank-actien bij *Hope* 2⅞. Brazilie neg. 1824, 72½; dito 1843, 70½.

De markt opende heden op den slotcours van gisteren; later deden zich echter eenige koopers op, waardoor dezelve ten slotte williger is gebleven. Nederl. 2½ pc. 44⅜, ¾, 11/16; *3 pc.* 52 1/16, ⅜; *4 pc.* 68¾, 69 5/16, ¼; *3½ pc. synd.* 70, 70½. *Ook buitenl. fondsen iets williger. Portugezen en Spanjaarden gevraagd. Weener fondsen zeer gezocht; 5 pc.* 70, 70½, ⅜, *zijnde nagenoeg 1 pc. hooger; 2½ pc.* 36, 36½, ⅜, *zijnde ⅜ pc. williger dan gisteren. De overige fondsen als gisteren.*

MADRID, 17 Augustus. De 5 pc. 10¾; 3 pc. 19⅝. Coup. 7.

WEENEN, 20 Augustus. De 5 pc. Metall. 80⅞.

BERLIJN, 22 Augustus. De 4 pc. Russen bij *Hope & C°.* 80¾. Dito bij *Stieglitz* 81. Polen 65½.

FRANKFORT, 22 Augustus. De 5 pc. Metall. 70¼; dito 2½ pc. 36⅓. De 2½ pc. Ned. 44. De 3 pc. Spaansche binnenl. 18⅝.

LONDEN, 22 Augustus. Cons. 86. De 4 pc. Ned. 70½. Brazilie 71. Mexico 17. Ardoins 12¼. De 4 pc. Portug. 18½.

PARIJS, 22 Augustus. De 5 pc. cont. 72,25; ult. 72; de 3 pc. cont. 44; dito ult. 44,25. Bank-actien 1625. Napels 73.

ANTWERPEN, 23 Augustus. Ardoins 8¼; de 3 pc. binnenl. 18¼. De 5 pc. Belgie 76; dito 2½ pc. 38¼.

WISSELCOURS.

Amsterdam, den 24sten Augustus 1848.

Madrid,	3/m.	*f* 210	à	c.	Bord.,	½ uso	*f* 55 50	à	c.
Bilbao,	——	〃 225	à	—	Londen,	2/m.	〃 11 90	à	—
Cadix,	——	〃 230	à	—	——	zigt	〃 11 97½	à	—
Sivilien,	——	〃 210	à	—	Hamb.,	——	〃 35 25	à	—
Lisbon,	——	〃 40	à	—	——	2/m.	〃 35	à	—
Portà Port,	——	〃 40	à	—	Ween.,	6/w.	〃 31 87½	à	—
Napels,	2/m.	〃 72	à	—	Augsb.,	——	〃 34 62½	à	—
Livorno,	——	〃 37	à	—	Frankf.,	——	〃 98 50	à	—
Genua,	——	〃 44 75	à	—	Petersb.,	2/m.	〃 178	à	—
Parijs,	zigt	〃 56 62½	à	—	Rotterd.,	——	〃 12½	à	—
——	2/m.	〃 56 12½	à	—					

PRIJZEN VAN SPECIEN.

AMSTERDAM, 24 Augustus. Nieuwe Ducaten *f* 0,00 à 00. Oude gerande dito *f* 5,55 à 75. Wigtige Guinjes *f* 12,30 à 50. Dito Engelsche Souvereinen *f* 11,90 à *f* 12,00. Dito Pistolen *f* 9,75 à 90. Nieuwe Louis d'Or *f* 11 à *f* 11,15. Stukken van 20 fr. *f* 9,60 à 65 het stuk. Baren Goud en Gouden Specie van *f* 1442,60 per N. P. fijn 12 à 13 pc. Zilver van 900 tot 300/d. *f* 103,50 à 104,20 per N. P. fijn. Piasters *f* 2,50 à 60. Fransche Kroonen *f* 2,70 à 75. Stukken van 5 fr. *f* 2,34 à 37. Brabandsche Kroonen *f* 2,62½ à 70. Pruissische Daalders *f* 1,72 à 77.

MARKTBERIGTEN.

GRONINGEN, 22 Augustus. De beste soorten van *tarwe* waren 25 cts. hooger; 127, 130 p. ommel. r. *f* 8, *f* 8,75; old. dito *f* 7,75, *f* 8,50; 123, 127 p. w. *f* 7,50, *f* 8,40; 127, 130 p. smet *f* 6,75, *f* 7,50. *Rogge* 10 à 15 cts. hooger en vooral voor Vriesland gevraagd; 116, 123 p. oude en nieuwe *f* 4,65, *f* 5,50. *Boekweit* met weinig handel; 110, 116 p. gr. zand *f* 4,50, *f* 5,35; 113, 116 p. veen *f* 4,55, *f* 4,95. *Garst* gevraagd en 20 cts. hooger, 96, 103 p. n. w. *f* 3,60, *f* 4,50; 89, 96 p. o. dito *f* 2,85, *f* 3,50; 96, 99 p. z. *f* 3,15, *f* 3,50; 103, 107 p. knobbe *f* 3,60, *f* 3,90. *Haver* w. en zw. voer gevraagd, de overige soorten in een doen; 85, 93 p. d. br. *f* 3,30, *f* 3,75; 78, 85 p. fijne vriesche *f* 2,85, *f* 3,35; 68, 75 p. w. voer *f* 2,35, *f* 2,65; 72, 78 p. zw. voer *f* 2,60, *f* 2,85. *Boonen* als voren; paarden- *f* 4,75, *f* 5,50; duiven- *f* 5,50 à 75. *Gort* willig; grove *f* 6,60, *f* 7; puik *f* 7,50, *f* 8,25; parel *f* 10,75, *f* 13. *Koolzaad*, 750 last ter veil; inlandsch *f* 7,60, *f* 9,25 à 65; oostvr. *f* 9, *f* 9,65 à 75. *Boter* *f* 26 à *f* 27.

SNEEK, 22 Augustus. *Boter* *f* 37. *Kaas* *f* 20 à *f* 23,50.

DELFT, 24 Augustus. *Boter* *f* 39 à *f* 40; 2de kwaliteit *f* 36 à *f* 38.

*** **Op heden** heeft de ondergeteekende aan al de Heeren Leden van de Broederschap der Notarissen in Nederland, per Post, *gefrankeerd* verzonden: Het ALGEMEEN VERSLAG, namens het Hoofdbestuur gedaan aan de Leden, in Julij 1848.

Zij, aan wie dit niet mogt bezorgd worden, gelieven hiervan onmiddelijk berigt te geven aan

Amsterdam, 24 *Augustus* 1848. BRUNO TIDEMAN, *Algemeen Secretaris van de Broederschap voornoemd.*

*** Bevallen van eenen ZOON Vrouwe *A. E. MATTHEYER*, Echtgenoote van
BATAVIA, 29 Mei 1848. J. B. J. SUTHERLAND.

*** Heden beviel van eene DOCHTER *R. A. W. P. LEMZON PIJNAKER*, Echtgenoote van
ROTTERDAM, 20 Augustus 1848. M. M. DE MONCHY. Eenige kennisgeving.

*** Heden is van eenen welgeschapen ZOON bevallen *G. C. VAN BALEN BLANKEN*, geliefde Echtgenoot van W. H. MIRANDOLLE, Predikant.
AARDSWOUD, 20 Augustus 1848.

*** Heden beviel van eene DOCHTER *E. J. VAN NOUHUIJS*, geliefde Echtgenoot van
BREDA, 21 Augustus 1848. F. H. NEISZEN.

*** Bevallen van een' ZOON *M. J. T. ADRIANI — KEISER*.
LUTJEBROEK, den 21sten Augustus 1848.

*** Heden beviel voorspoedig van eene DOCHTER de Hoog-Wel-Gebore Vrouwe *A. E. BARCHMAN WUYTIERS*, geboren *VAN MEURS*.
HARDERWIJK, den 22sten Augustus 1848.

*** Heden beviel, door Gods goedheid, zeer voorspoedig van een' welgeschapen ZOON Vrouwe *A. S. VAN DOORN*, Echtgenoote van
Jhr. W. QUARLES VAN UFFORD.
s'GRAVENHAGE, 22 Augustus 1848.

*** Bevallen van eene DOCHTER *G. B. VIEHOFF*, geliefde Echtgenote van JOAN Ts. ZÜRMUHLEN.
WILLEMSOORD, 23 Augustus 1848.

*** Heden beviel van eenen ZOON *H. H. SCHEUËR*, Echtgenoote van J. DONKERSLOOT, Stedelijk en Landelijk Heel- en Vroedmeester.
ASSENDELFT, 23 Augustus 1848.

*** Mijne geliefde Echtgenoote, *A. VAN FOREEST*, beviel heden voorspoedig van een' welgeschapen ZOON.
HEEMSTEDE, 23 Augustus 1848. NICOLAAS BEETS. Eenige kennisgeving.

*** Op den 20sten April 1848 overleed te SAMARANG, tot diepe droefheid zijner naaste Betrekkingen, in den ouderdom van 59 jaren, de Wel-Edel-Gestrenge Heer MARINUS CORNELIS EMANUEL STAKMAN, in leven gepensioneerd Majoor der Infanterie bij het Oost-Indisch leger.

*** Op den 28sten April ll. overleed te PADANG-PANJANG (*Sumatra's Westkust*) de Wel-Ed.-Geb. Heer WM. WOOD BOYLE.

*** Heden overleed, in den gezegenden ouderdom van ruim 84 jaren, na voorzien te zijn geweest van de Genademiddelen onzer Moeder de H. Kerk, Mejufvrouw SOPHIA MOSCH.
KUILENBURG, 18 Augustus 1848.
Verzoeke deze algemeene tevens als bijzondere kennisgeving aantemerken.

*** Heden overleed, na eene kortstondige ziekte, in den ouderdom van ruim 76 jaren, Jhr. Mr. PETRUS ANDREAS VAN MEEUWEN, in leven Staatsraad in buitengewone dienst, Lid der Ridderschap van Noord-Braband, Ridder der Orde van den Nederlandschen Leeuw.
MAASTRICHT, den 19den Augustus 1848.

*** KORTENHOEF, 21 Augustus 1848. Heden overleed alhier, na eene kortstondige ziekte, tot grievende smart van mij en hare en mijne Kinderen en Behuwd-Kinderen, mijne hartelijk geliefde Echtgenoote, Vrouwe ELISABETH VAN PELLECOM VAN KORTENHOEF, geboren WUYSTER, in den ouderdom van bijna 61 jaren. Diep treft ons allen haar verlies en God geve ons troost!
A. N. VAN PELLECOM VAN KORTENHOEF.
Eenige kennisgeving.

*** Heden overleed, na eene kortstondige ziekte, tot mijne groote droefheid, mijn geliefde Zoon, JOHAN CHRISTIAAN VAN ROOYEN, in den ouderdom van circa 53 jaren.
BREUKELEN, 22 Augustus 1848. Wed. J. E. VAN ROOYEN, Geb. GRAVENHORST.

*** Heden overleed, in den ouderdom van ruim 68 jaren, JOHANNA SLIEKER, Echtgenoot van
BERGEN OP ZOOM, den 23sten Augustus 1848. J. G. SCHUSLER.

⁎ Heden overleed, in den ouderdom van ruim 84 jaren, tot mijne diepe droefheid en die mijner Kinderen en verdere Betrekkingen, mijn waarde Echtgenoot, de Heer CORNELIS LAURENTIUS HOLLERTT, na eene gelukkige Echtvereeniging van 58 jaren.

ROTTERDAM, den 21sten Augustus 1848. F. VAN HOOGDALEM, Wed. *Hollertt*.

⁎ In het Garnisoen *Groningen* overleed, op den 13den Augustus ll., onze geliefde derde Zoon, CAREL JAN, oud 21 jaren, Brigadier bij het 3de Regiment Dragonders, waarvan wij het berigt onverwacht ontvingen.

ZUTPHEN, den 22sten Augustus 1848. J. L. YSKE, Oud Arrondᵗ.-Inspecteur. H. C. YSKE — FRICKE.

⁎ Heden overleed ons geliefd eenigst Kind, DOROTHEA HENDRIKA, oud 5 maanden.

ZAANDAM, 23 Augustus 1848. W. BUIJS. J. BUIJS, KERBERT.

⁎ Allen die eenige Boeken, Papieren of zaken onder zich hebben van wijlen den Wel-Edel-Gestr. Heer Mr. F. J. W. LEMZON PIJNAKER, overleden te Alphen, of die iets van denzelven te vorderen hebben, worden verzocht daarvan opgaaf te doen ten Kantore van den Notaris Mr. H. OBREEN, te Leyden, vóór of op 15 September 1848.

⁎ IEMAND van de Herv. Godsdienst, 1e Ondermeester aan eene talrijke School, bezitter van den 3den Rang, bekwaam voor de Kerkedienst, in staat de Reken-, Stel- en Meetkunst te onderwijzen en goede getuigschriften van gedrag en bekwaamheid kunnende overleggen, wenschte zich gaarne spoedig verplaatst. Adres *franco*, Lett. N., aan den Boekhandelaar J. T. SOMMER, te Almelo.

⁎ Men verlangt, voor eene Burgerschool: Eenen KWEEKELING van de Herv. Godsdienst, 17 à 18 jaren oud, van een goed voorkomen, bekend met de leerwijze van *Prinsen* en van goede getuigschriften voorzien, tegen half September of 1° October aanstaande. Adres, met *vrachtvrije* Brieven, aan den Boekhandelaar H. LAGERWEIJ, onder Letter B., te Dordrecht.

⁎ Wordt gevraagt, primo November: Een APOTHEKERS-BEDIENDE, van de Protestantsche Godsdienst, bewijzen van goed gedrag kunnende produceren. Adres *franco*, onder Letters D. K., bij J. DE GROOT, Stads-Courantier te Delft.

⁎ Een Ontvanger van alle Rijks-Belastingen, in Noord-Braband, verlangt een JONGELING, niet onder de 14 jaren oud, tegen jaarlijksche betaling van *twee honderd* Gulden, voor Kost, Inwoning, Bekwaammaking in het vak der Administratie, enz. enz. Informatie met *franco* Brieven, onder Letters R. B., aan de Boekhandelaars H. PALIER en ZOON, te 's Hertogenbosch.

⁎ Eene Jufvrouw, geëxamineerd in de Hollandsche, Fransche, Duitsche en Engelsche Talen, Aardrijkskunde en Geschiedenis, buiten betrekking zijnde, wenschte zich gaarne als SECONDANTE of GOUVERNANTE geplaatst te zien. Men adressere zich onder Letter A, met *franco* Brieven, bij den Boekhandelaar P. A. DE JONG, te Arnhem.

⁎ Wordt verlangt, met November, des Zomers in de omstreek van Utrecht en des Winters te Amsterdam: Eene KEUKENMEID, van de Protestantsche Godsdienst, goed kunnende Koken en van goede getuigenissen voorzien. Adres onder Letter E, met *franco* Brieven, bij den Boekhandelaar W. C. SPOOR, Voorstraat, over de Wijde-Bagijnestraat, te Utrecht.

⁎ Men vraagt, op een Buiten nabij Voorschoten: Eene bekwame KEUKENMEID, voorzien van de beste getuigschriften, omtrent gedrag en bekwaamheid. Adres met *franco* Brieven, onder Letter P, bij den Boekhandelaar A. VAN HOOGSTRATEN JR., te 's Gravenhage.

⁎ Bij de vele gunstige berigten, die ons reeds van alle zijden toegezonden zijn over de uitwerkingen der GOLDBERGSCHE GALVANO-ELECTRISCHE RHEUMATISMUS KETTINGEN, kunnen wij weder een bijvoegen, van den Heer J. C. KRIES, te Middelburg, die ons mededeelt, dat daar ter stede een Heer, die sedert meer dan tien jaren aan zware *Hoofdpijn* en *Kramp* geleden heeft, waarvan noch Doctor, noch Chirurgijn hem heeft kunnen genezen, binnen weinige dagen, door het dragen eener *Goldbergsche Ketting* geheel genezen is. Daar deze Heer, om bijzondere reden, zijnen naam niet in de Dagbladen vermeld zien wil, verwijzen wij belanghebbenden, om nadere inlichtingen, naar den Heer *J. C. Kries.*

Waarschuwing.

Ook van deze Kettingen zijn er al, even als van de Amuletten, nagemaakte in den handel hier te lande. De echte Goldbergsche worden in onderstaande Dépôts verkocht, voor *f* 1,80 en *f* 2,70. (25/8 48.)

Amsterdam, Verkoophuis.	's Hage, *Ph. W. Sack.*
Alkmaar, *J. Brongers Gzn.*	Hoorn, *L. B. Ruttenberg.*
Arnhem, *G. W. Tikkel.*	Leyden, *A. Dirks.*
Assen, *H. P. A. v. Gorcum.*	Leeuwarden, *S. P. Postma.*
's Bosch, *F. L. Welsch.*	Maastricht, *Primavesi*, ainé.
Breda, Wed. *Julianus.*	Middelburg, *C. Kries.*
Doetinchem, *W. J. Raadgeep.*	Nijmegen, Gebrs. *Swemmelaar.*
Dordrecht, *J. Veth.*	Nieuwe-Diep, *T. Groen.*
Delft, *J. T. Wagner.*	Rotterdam, Dépôt Verkoophuis.
Deventer, *B. H. Tikkel.*	Sneek, *P. van Staa.*
Enkhuizen, *G. Rienderhoff.*	Thiel, *L. Ulfelder.*
Goes, *J. Bouwens.*	Utrecht, Dépôt Verkoophuis.
Gorinchem, *H. Bodery.*	Vlissingen, *A. M. Kalbfleisch.*
Groningen, *R. Hartman.*	Zutphen, *J. H. A. Wansleven.*
Haarlem, *J. Larsen.*	Zwolle, *W. Ulderink Jr.*

⁎ *De Permanente Kommissie uit den Raad van Bestuur der Anna-Paulowna-Maatschappij* biedt aan den hoogst-inschrijvende te Verpachten: de JAGT, over eene uitgestrektheid van ongeveer 2300 Bunders Land, in het westelijk deel van den *Anna-Paulowna-Polder*, en zulks voor den tijd van twee jaren. De Inschrijvings-Biljetten moeten voor den 15den September 1848 ingezonden zijn bij den Secretaris der Maatschappij, Mr. G. DE VRIES Az., te Haarlem, bij wien, even als aan het Polderhuis, in den *Anna-Paulowna-Polder*, de voorwaarden, waarop de Verhuring geschiedt, ter lezing liggen.

⁎ BEKENDMAKING.

De DIJKSTOEL van het Polder-District *Tielerwaard* is voornemens, op Zaturdag den 2den September 1848, des namiddags om één ure, in het Districtshuis te *Tuil*, in het openbaar te Besteden:

Het HERSTELLEN van de RIJSWERKEN, in genoemd District gelegen.

Het Bestek en de Voorwaarden, waarna de Besteding zal plaats hebben, zullen, *drie* dagen voor genoemden dag, ter inzage liggen in het Districtshuis voornoemd.

De Dijkstoel voornoemd,
Ter ordonnantie van dezelven,
G. M. J. KOLFF, Secr.

***⁎* Door STERFGEVAL uit de HAND te KOOP**, in eene kleine Stad in de Prov. Utrecht: Een HUIS, met 9, zoo Boven- als Benedenkamers, allen behangen, de meeste van Stookplaatsen voorzien, Meidenkamer en Provisiekamer, Keuken en Kelder, ruime Stalling, Koepel en Tuin, met Vruchtboomen beplant; alles uitzigt hebbende op de Rivier de Rhijn. Te bevragen met *franco* Brieven, onder Letter W., bij den Boekhandelaar VAN BOMMEL VAN VLOTEN, te Amersfoort.

⁎ UIT DE HAND TE KOOP, voor een' matigen prijs: Eene AARDAPPELEN-SIROOP-FABRIEK, met completen Inventaris, vroeger ingerigt geweest als Oliemolen, hebbende vele ruime en sterke Zolders en verder alle noodige gemakken. Dadelijk te aanvaarden.

Adres, onder Lett. B. N., bij den Boekverkooper F. VAN LANGEVELD, te Culenborg. Brieven *franco.*

⁎ UIT DE HAND TE KOOP: De alleraangenaamst gelegene HOFSTEDE *'T HUIS DEN BILT*, bestaande uit de zeer logeable Heeren-Huizinge, de Oranjerie, Tuinmanswoning, Koetshuis en Paardenstalling, Boomgaard, hoog opgaande Boomen en Houtgewassen, groot 5 B., 2 R., 20 E., alsmede het annex gelegen WEILAND, groot 2 B., 71 R., 70 E.; voorts de OVERPLAATS van genoemde Hofstede, bestaande uit WEI- en TEELLANDEN en welig groeijende BOSSCHEN HAKHOUT, te zamen groot 23 B., 18 R., 2 E. Alles staande en gelegen bij de Zandpoort, langs den Straatweg, Gemeente Velsen. Te bevragen bij den Notaris C. SCHREUDER, te Velsen.

⁎ UIT DE HAND TE KOOP, voor *zeven duizend Gulden*, om met 1° Mei 1849 te aanvaarden: Eene op de Hoofdstraat van Voorschoten (bij welk Dorp zich een Station van den Hollandschen Spoorweg bevindt) staande, kapitale, goed onderhoudene HEEREN-HUIZING, bevattende acht ruime Kamers, enz., met annexe Tuin, Stal, Koetshuis en Koetsierswoning (de laatste thans verhuurd voor *f* 70 in het jaar), alsmede een in den nieuwsten smaak aangelegden Tuin, voorzien van Muren en Schuttingen, waartegen exquise Vruchtboomen, terwijl die Tuin, welke bijna een Bunder groot is, verder is beplant met verschillende Gewassen en fijne Ooftboomen en een Koepel bevat, een zeer schoon uitzigt op den Spoorweg hebbende. Te bevragen bij den Mr. Timmerman P. YPERLAAN, te Voorschoten.

⁎ Te KOOP: Een zoo goed als nieuw zijnde, gebruikte TILBURIE, met losse Kap, bekleed met Bruin Laken en dito Passement, te bevragen bij J. J. BEIJNES, Rijtuigmaker, aan de Groote Markt te Haarlem, bij wien tevens onderscheidene, geheel nieuwe en solide bewerkte Rijtuigen voorhanden zijn; de prijzen zijn zoo min mogelijk gesteld en voor de deugdelijkheid wordt, des verkiezende, twee à drie jaren geguarandeerd. Brieven *franco.*

VERKOOP VAN VASTE GOEDEREN.

De Notaris VAN ITTERSUM, residerende te Brummen, zal op Zaturdag den 26sten Augustus 1848, in het Logement *den Arend*, te Apeldoorn, bij inzet, en 14 dagen daarna, op Zaturdag den 9den September, terzelfder plaats, telkens des middags ten 12 ure, bij toeslag, publiek verkoopen:

Eene nieuw gebouwde HUIZINGE, HOOIBERG, TUIN-, BOUW- en WEIDELANDEN, groot 3 Bunders, 71 Roeden en 69 Ellen, gelegen in den Dorpe Apeldoorn, nabij de Apeldoornsche Vaart.

En Woensdag den 30sten Augustus 1848, in het Logement *het Oude Kromhout*, te Brummen, bij inzet, en 14 dagen daarna, op Woensdag den 13den September, terzelfder plaatse, telkens des middags ten 12 ure, bij toeslag, publiek verkoopen:

Eene uitmuntende BOUWMANSPLAATS, met WONING, SCHUUR en BERG, BOUW- en WEIDELANDEN, BOOMGAARD en TUINGROND, groot 17 Bunders, 69 Roeden en 50 Ellen, gelegen onder Brummen.

Nadere informatiën ten Kantore van voornoemden Notaris. Brieven *franco.*

⁎ **PUBLIEKE VERKOOPING van eene BROODBAKKERIJ, PAKHUIS en ERVE, te KROMMENIE.**

De Makelaar C. AVIS Dz. zal, op Dingsdag den 5den September e. k., 's avonds 6 ure, in *het Heeren-Logement* aldaar, ten overstaan van den Notaris D. VAN DER WART, publiek verkoopen:

Eene BROODBAKKERIJ, genaamd *DE GLOEIJENDE OVEN*, met deszelfs Inventaris, waarin die *Affaire*, sedert onheugelijke jaren en thans nog, met het beste gevolg wordt uitgeoefend, mitsgaders daarachter staand PAKHUIS, tot berging van Granen, en ERVE; groot, volgens Kadaster, 9 Roeden, 40 Ellen. Alles staande en gelegen te Krommenie, op den Heilgenweg en geteekend met N°. 234, Sectie B. Te aanvaarden met primò November eerstkomende.

De Veilcondititiën zullen twee dagen vóór den verkoopdag, ten Kantore van bovengenoemden Notaris, ter lezing liggen, terwijl nadere informatiën bij gemelden Makelaar te bekomen zijn.

⁎ Op Dingsdag den 19den September 1848 en volgende dagen, des voormiddags ten 9 ure, zal men ten overstaan van den Notaris N. FRANÇOIS SNEL, te Breukelen, ten Sterfhuize van Vrouwe J. C. VAN DER CHIJS, Weduwe van den Wel-Edel-Gestrengen Heer Mr. J. Sanderson, te Loenen, geteekend N°. 51, in het openbaar verkoopen:

Eenen netten en zindelijken INBOEDEL, bestaande in MAHONIEHOUTEN en andere MEUBELEN, als Kabinetten, Secretaires, Chiffonnière, Eet-, Thee- en Speeltafels, een staand Horologie met Speelwerk, loopende acht dagen, Canapé's, Stoelen met Paardenharen en andere Zittingen, eene Piano-Forte, van zes octaven, van *J. Broadwood & Zn.*, te Londen, eene vergulde Pendule onder Stolp, heldere Spiegels, Schilderijen, afkomstig uit het Kabinet van den Heer *van Straaten*, Platen en Teekeningen, Ledikanten met derzelver Behangsels, welgevulde Bedden, Paardenharen- en andere Matrassen, Wollen-, Chitsen- en Katoenen Dekens, Smirnasche Tapijten, Vloerkleden, Karpetten en Gangloopers, Valen Glasgordijnen, keurig Huis-, Bed- en Tafellinnen, Porcelein, Glas- en divers Aardewerk, Koper-, Tin-, Blik-, IJzer-, Hout- en Mandenwerk, Mangel en Persen, eene IJzeren Geldkist en eene zoo goed als nieuwe VIGELANTE, met blaauw Laken bekleed, met Lantaarns en Toebehooren, een ROEI-SCHUITJE, TUIN-GEREEDSCHAPPEN, GOUD- en ZILVERWERKEN, eenige MUNTEN en RARITEITEN en eenige BOEKEN.

Het te verkoopene is des Zaturdags en Maandags te voren, des voormiddags van 10 tot des namiddags ten 4 ure, voor een ieder te zien; zullende de Catalogussen daarvan in tijds, ten Kantore van de Notarissen H. VAN BEUSEKOM Ez., te Loenen, en N. FRANÇOIS SNEL, te Breukelen, tegen betaling van 10 Cents voor de Armen, te bekomen zijn.

⁎ Men is voornemens op Zaturdag den 9den September 1848, des namiddags ten 5 ure, in het Logement van *A. R. Buwalda*, te Hilversum, ten overstaan van den Notaris A. PERK,

1e. Publiek te verkoopen:

Een Perceel MAAT- of HOOILAND, onder Eemnes Buitendijk, in den Maatpolder, groot 1 Bunder, 85 Roeden, 30 Ellen; Kadaster Sectie C, N°. 248.

Een HUIS en ERVE, waarin sedert onheugelijke jaren en nog voortdurend, eene *Bakkers-Affaire* wordt uitgeoefend, staande en gelegen te Hilversum, in de Kerkstraat, Sectie G, N°.1007. De Bakkers-Gereedschappen zullen moeten worden overgenomen en het Perceel is te aanvaarden met 1 Mei 1849.

Een HUIS en ERVE, te Hilversum, in de Kerkstraat, Sectie G, N°. 953.

Een HUIS en ERVE, te Hilversum, in de Langestraat, nabij den Kerkbrink, zeer geschikt voor *Winkelnering*, Sectie G, N°. 799. En

2e. Publiek te verhuren, voor 6 jaren:

Eene kapitale, nieuw opgebouwde BOERDERIJ, onder Hilversum, bij den Engelshoek, met Stalling voor Paarden en Vee, benevens daarbij behoorend Bouw- en Weiland en Heidegrond.

Alles dagelijks te bezigtigen en informatiën te bekomen ten Kantore van den Notaris PERK, alwaar de Conditiën 8 dagen te voren zullen ter visie liggen.

⁎ W. VAN DER VLUGT, N. J. VAN BEMMEL, H. BRINKMAN en J. DE SAUVAGE HAARTMAN, Makelaars, presenteren (als lasthebbende van hunne Principalen) op Zaturdag den 16den September 1848, in het Logement *de Gouden Leeuw*, te Haarlem, in openbare veiling te verkoopen, ten overstaan van den Notaris Mr. P. MABÉ JUNIOR:

N°. 1. Een HUIS en ERVE, tot *Winkel* ingerigt, aan de Oostzijde van de Achterstraat, tusschen de Hondensteeg en Burgwal, te Haarlem, get. Wijk 2, N°. 325, en bij het Kadaster bekend: Sectie D, N°. 2398, 75 Ellen; Sectie D, N°. 2399, 11 Ellen en een gedeelte van Sectie D, N°. 2397, 9 Ellen, en alzoo te zamen groot 95 Ellen.

N°. 2. Een HUIS en ERVE, naast het voorgaande, get. Wijk 2, N°. 326, Sectie D, N°. 2866, groot 57 Ellen, met de achter dit Perceel gelegene WONING en ERVE, bij het Kadaster bekend Sectie D, N°. 2867, ter grootte van 32 Ellen, vroeger met hetzelve vereenigd geweest, doch thans afgescheiden en waarnaar de toegang door eene Poort in de Achterstraat, ten Noorden belendende, alzoo te zamen groot 89 Ellen.

N°. 3. Een HUIS en ERVE, naast het voorgaande, get. Wijk 2, N°. 327, Sectie D, N°. 2394, groot 55 Ellen, met de daar achter gelegene WONING, bij het Kadaster bekend Sectie D, N°. 2396, groot 29 Ellen, met een' aparten toegang door eene Poort in de Achterstraat, ten Noorden van gemeld Huis, en alzoo te zamen groot 84 Ellen.

N°. 4. Zeven differente WONINGEN en ERVEN, in één Koop, bij elkander gelegen aan eene Plaats, waarnaar de toegang door eene Poort in de Achterstraat (en liggende voor deze Woningen een Bleekveld, waarvan de Grond aan de Stad Haarlem toebehoord, ter grootte van 1 Roede, 70 Ellen) en hebbende deze Woningen een gemeene Uitgang in de Kattensteeg en zijnde bij het Kadaster bekend: als Eigen Grond, Sectie D, N°. 2396*a*, 26 E.; N°. 2396*b*, 28 E.; N°. 2396*c*, 26 E.; N°. 2396*d*, 61 E.; N°. 2384, 25 E. en van N°. 2397, 93 E., en als Poort en Straat, mede van N°. 2397 43 E., en alzoo te zamen groot 3 Roeden, 2 Ellen.

Breeder bij Biljetten en nadere informatiën bij bovenmelde Makelaars. Zullende de Bewijzen van Eigendom en Veilconditiën, drie dagen vóór en op den Verkoopdag, te zien zijn ten Kantore van den Notaris voornoemd.

⁎ Heden ziet het licht bij J. J. VAN BREDERODE, te Haarlem, en is alom verkrijgbaar gesteld:

WEE OVER DE AARDE!

TONEN DES TIJDS,

door *W. J. HOFDIJK* . . . . 25 Cents.

⁎ Bij J. M. E. MEIJER, te Amsterdam, is op heden van de pers gekomen en *alom* verzonden:

VADER EN ZOON, of de *Verborgenheden van Noord-Amerika*; eene schets naar het Leven. Uit het Hoogduitsch van ROBERT SPRING. Met gelithogr. Titel en Vignet. In een Deel kompleet. Gr. 8vo. 406 Bladz. Prijs *f* 3,75.

Te Haarlem, bij JOH. ENSCHEDÉ EN ZONEN.